

«Լոյս տայ ամենցուն

որ ի Տաճի իցեն»

Մտք. Ե15:

ԱՄՍԱԹԵՐԹ ՀՅՅ. ՈՒՂ. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՓԱՐԻԶԻ ՎՐՃԱԿԻՆ

Թիհ 3

ՅՈՒՆՎԱՐ 1939

MER DOUNE

BULLETIN PAROISSIAL MENSUEL
DE L'EGLISE ARMÉNIENNE
DE PARIS.

№ 3 — Janvier 1939.

Adresse :

Le Rév. P. Tiran Nersoyan —
Eglise Arménienne
15, Rue Jean-Goujon, PARIS (8e)
Tél. : Ely. 67-03

ՀՈԳԵՒՈՐ ՏԵՍՉԻ ՓՈԽԱՆՈՐԴԻՆ ՆԱՄԱԿԸ

Սիրելիներ,

Ս. Ծննդեան տօնի մօտիկ է : Նկատուած է ան հառոյքի եւ խրախնանքի շրջան մը : Իրաւ է որ տօն բառն խսկ ուրախութեան օր մը կը ցուցնէ : Բայց այդ ուրախութիւնը հեռի է ըլլալէ այն ինչ որ կը հասկնայ ատով ևոհասարակ աշխարհ : Ուրախութիւնը, խրախնանքը պէտք է բխի հոգեկան սուրբ ուրախութիւնէ մը զոր մեր Տէրն ամէնէն աւելի հրամայեց ունենալ : Զուարդութիւնը արտայայտութիւնը պէտք է ըլլայ ներքին կոհունակութեան, Աստուծոյ չնորհակալութեան զգացումին : Պիտի չնմանի ան ալքոլին տուած հաճոյքին որ աւելի ներքին խոսվքը, հոգեկան ցրտութիւնը ծածկելու, արուեստական ուրախութիւն մը միայն տալու կը ծառայէ : Մաքուր, զուտ, տեւական արժէք ունեցող ուրախութիւնը այն է՝ որ յառաջ կուգայ քննուած ու սրբացած խիղճէ մը, որ Աստուծոյ եւ մարդոց նկատմամբ իր պարտականութիւնները կատարած ըլլալու զիտակցութիւնը ունի : Ինչպէս անարժէք է կեղծ զոհարին փայլը, այնպէս ալ անարժէք է եւ խարուսիկ՝ անմաքուր եւ Աստուծմէ հեռու ապրող խղճի մը ուրախութիւնը :

Ս. Ծննդեան տօնը Աստուծոյ եւ Ս. Եկեղեցւոյ մեղի տուած մեծ ասիթն է մեր խիղճերը քննելու եւ մոքրելու, եւ արլազէս սրբուած ուրախութիւն մունենալու : Զէկէցնենք դայն, այդ տօնը, իր նպատակէն : Անդրադասնանք որ Աստուծոյ Որդին, իր անհուն բարութիամբը եւ սիրովը զիջաւ . բնակիլ երկրի վրայ, որպէս զէս սորվեցնէ մեզի Աստուծոյ մէրը, որ միայն կինայ ուարդիւել ամէնուն իսկական հոգիի խաղաղութիւնը եւ ուրախութիւնը : Մօսմնանք այդ սիրոյն, անոր վճիռ ու կենատու աղբեւրէն խմելու եւ արբենալու, անոյ մաշսուելու, խոստովանութեամբ և Ս. Հաղորդութեան խորհուրդին մասնակցութեամբ : Թոյլ չտանք որ ապրեկան այս պատեհութիւնը՝ որ կը տրուի մեղի, ի զուրանցին : Մտածենք Ս. Ծննդեան, Աստուծոյ մարդկութեան խորհուրդի մասին, եւ օգտուինք անկէ, չնորհաց ընդունելութեամբ, որպէսզի խաղաղութեան եւ սիրոյ եւ ուրախութեան Աստուծը մեզի հետ ըլլայ : Աշխարհի մէջ ծնող Քրիստոսին երկնատուր անունն է «կմմանուկը», «ընդ մեզ Աստուծ» – Աստուծ մեզի հետ :

**

Եւ այս տօնական օրերուն մի՛ մոռնաք մարդասիրութիւնը : Աւրախութեան առիթներէն եւ միջոցներէն զուրկ եղաղները ուրախացնելէ աւելի մեծ ուրախութիւններ էկայ : Այսաեղ Եկեղեցւոյ չուրջ եւ անկէ դուրս մեր միշտակին մէջ եղբայրաբարեկան Հաստատութիւններ էն : Եկեղեցւոյ չրջափակին մէջ չ . Պ . Կարմիր Խաչի բուժարանի կայ, Աղքատախնամբ կայ, առանցի պատուրի մարմիններ կան : Անոնց միջոցաւ համար ձեր կարողութեան չափով անոնց, սրոնք Ս . Ծննդեան առթիւ ուրախանալու քաղցն ու ծարաւն ունին : «Եթէ ձեր հորացը չսփրէք՝ ի՞նչպէս կրնաք ձեր Աստուածը սիրել» կրուէ Յովհաննէս Աստքեալր : Աստուածոյ եւ մարդոց ուրու, ահա ինչ որ ամէննէն աւելի քիչ է աշխարհին գրայ այսօր, եւ ինչ որ ամէննէն աւելի շատ պէտք եղաղ բանն է, ամէնուն ճշմարիտ երջանկութեանը համար, զոր մազթելով ամէնուզ, եւ տարով ամէնուզ Ս . Ծննդեան աւետարար, Քրիստոս Ծննդի եի ՅԱՅՑՆԵՑՈՒՅԻ, կը չնորհաւորեմ ամէնքդ ի սրուէ եւ

Մնամ օրհնութեամբ եւ սիրու՝

աղօթարար

ՏԵՐԱՆ ՎՐԴԻ . ՆԵՐՍՈՅԵԱՆ

Յ . Գ . — Եսենէ մ'ի վեր տրամութիւն կը պատճառէ մեզի անհանգստութիւնը Եկեղեցւոյ Հոգեւոր Տեսուչ Տ . Վամշապատէ Արք . Արքեպակ . Զօր, որ անցեալ ամսու սկիզբէն ի վեր անկողին է : Այն հիւանդութիւնը, որուն համար վերջին անդամ վիրարուժական զործուգութեան ենթարկուած էր, հետզհեաէ աւելի կատարեալ ինամքի պէտքը կը զգացնէր Արքազան Զօր : Այս բանն ինկատի ունենալով է որ ամսոյս 7ին Ս . Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան կողմէ եւ Հոգածութեամբ «Սուողջութեան տան» փոխադրուեցաւ ան, Քուրպրիւա արուաբճանին մէջ սիւ տը լաւ Մոնթմանը թիւ 12 : Իր վիճակը սպիրականին ուչս է . քունը եւ սննդասութիւնը լաւ են, բայց չի կրնար անկողնէն իջնել : Շնորհիւ ասողջարանին մէջ իրեն տրուած շատ լաւ ինամքին, որմէ շատ զոհ է Արքադանը, եւ կամօքն Աստուածոյ կը յաւանը որ չուտով կ'ամոքին եւ կ'անհետանան իր ցաւերը եւ ան կը զառնայ իր նախկին առաջական վիճակին :

Մինչ այն մէր մտքերը կ'եց Յան իրեն, համակրանքով եւ յարդանքով, որ այսքան Երկար տարիներ այս Եկեղեցւոյն մէջ աշխատած ու ջանք թափած է, եւ հեղեւոր սիրով եւ զգացումով լի հայր միմ է իր ժողովութիւնին : Ազօթենք իշեն համար, որպէսպի աստուածոյն Բժշկութեան իրազան անոնք անուանուած է :

ՆՈՅՆ

«ՓԱՌԻ Ի ԲԱՐՁՈՒՆՍ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԵԻ ՅԵՐԿԻՐ ԽԱՂԱՋՈՒԹԻՒՆ, Ի ՄԱՐԴԻԿ ՀԱՃՈՒԹԻՒՆ» :

ՂԱՄ . Բ14 :

ԸՆԴՀԱՅԻ ԲԵՄԵՆ

ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ԼՈՒՍԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆԻ

Դկտ . Գի Կիր . օրը Ս . Յփ . Մկրտիչ Եկեղեցւոյ մէջ խօսւածիք ամփոփումն է հետևեալը :

ՅՎՀ . ԲԲ 46 :

Հայութեան լուսաւորութիւնը երկու տեսակէտէ պէտք է գիտուի, ովեկան եւ պատմական : Պատմական իրողութիւնը հետեւանքն է ովեկան իրողութեան :

Կր ձանչնամք մարդերու այն տեսակները, որոնք պատմական աղիսաւոր թուական մը կը նկատեն Լուատորչի զործին թուականը : Լո՛յս եւ աղէտ, լոյս եւ նաւար, Աւ երը մարդիկ լոյսը խուար կոչեն, ի՞նչ կըրնանք պատահ անոնցմէ : Անոնց կը պատշաճի Տիրոջ խօսքը . « ամենայն որ զշար զործէ ատեայ զըյշ . . . » (ՅՎՀ . Գ20 – 21) :

Բայց ո՞վ էր այն ժողովուրդը՝ որ սիրով զրկեց ճառաղայթները Ճշմարտութեան Արեղակին, երբ սա ծաղեցաւ արտաքանակէս տկար բայց հոգւով զօրաւոր բնարեալ ժողովուրդի մը երկրին բլուրներուն վրային :

Գիտենք թէ որոնք էին յոյներն ու հոսմայեցիները, որոնց վրայ նախ առաւելացէս ինկան նոր Լոյսին չուզերը : Քաղաքակիրթ աշխարհին ախրող միարը կը ներկայացնէին անոնք : Մինչ խորունկ մատծելու, անտեսնելիին մէջ սուզաւելու իր սքանչելի ընդունակութեամս, զեղեցիկին հանդէպ իր տարօրինուկ զպայնութեամբ, միւսը՝ իր յատակումտութեամբ, արդարամբութեամբ, չափերու եւ համեմատութեանց առարկայական զնահատառութեան կարողութեամբ, կամքի եւ զործի զմաւելի յատկութիւններով : Երկու աղուեր, որոնք միասին տանուած կերպով մը քաղաքակիրթութեան կատարելութիւնը կը ներկայացնէին եւ կը ներկայացնէն էլու : Անոնց առակաւին շնորհական ցույցուածուած :

Անցագակի ըսենք՝ թէ խնդակ միայն կրնանք երբ մարդիկ ըսեն թէ բաւական լաւ չէր հայերուն համար այն կրօնքը, զոր յոյներն ու հոսմայեցիները սքանչացումով ընդունած էին : Եւ յետոյ տակաւին՝ կրօնքը նառելով ընարելիք բան մը չէ : Երբ ճշմարտութիւնը խօսի՝ ո՞վ էրնայ զիմագրել անոր կամ ականջները զուցել :

Ո՞վ էր համար այն ժողովուրդը որ երեսը գարձուց ծաղող լոյսին : Ժողովուրդը մը որ փիլիսոփաները, ար-

ուեստագէտներ, թատրերգալիներ, արձանագործներ, բանաստեղծներ, դիմականներ չունէր, ինչպէս յոյշներն ունէին։ Որ հոռմայական իմաստով պետականաթիւն, կայսրութիւն, օրինազիրք եւն չունէր։ Ի՞նչպէս կրցաւ տեսնել Քրիստոնէութիւնը եւ զրաւուիլ անկէ։ Այս զերազանց արժանիքը ուրկէ՞ ունեցաւ ան։

***

Պատասխանն այն է՝ որ հայութեան մէջ արեւելեան ուրիշ ցեղերէ աւելի, գերազանցապէս աւելի, շափով կար այն անշափելի, անշօչափելի որակը, որ կը զանուէր Արեւմուտքի իր հոգեկից ժողովուրդներուն մէջ։ Անոր, հայութեան մէջ, այդ որակը կար ինքնայատուկ, առանձին զեղեցկութեամբ մը եւ արժէքովմը, որ իրենի եղաւ։ Զմեկ հասկնալի չափազանցութեամբ մը «Արեւմտեան քաղաքակրթութեան չահակիրները» կրկոչնք Արեւելքի մէջ։ Վերջապէս պարտաւոր ենք րնդունիլ որ բան մը կայ այս խօսքին մէջ։ Եթէ ուրիշներու ճամբաները չենք կրցած շատ յուսաւորել մեր չահակրութեամբ, զէթ մերինը շատ պայծառ կերպով յուսաւորել ենք արդարեւ։

Մենք հոգեկան լոյսի սիրահար ազգ մ'եղած ենք (կրկորձուիմ ըսել՝ մինչեւ ժֆ. գարու կէսերը)։ Զենք կրցած այդ մէր բնդունակութիւնը դործնական, մէն շափերու մէջ երեւցող քաղաքակրթութեամբ մը ծաղկեցնիլ։ Բայց մէր սահմանափակ չափերուն մէջ մէր լոյսը պայծառ պահած եւ անոր ներքեւ զործ տեսած ենք։

Լաւ բաներու համար զոհուող ազգ մ'ըլլալով՝ զերազանց լաւին, մէր կրօնքին համար զոհուած ենք, ինչպէս քիչ մ'ամէն ժողովուրդ՝ զէպի Արեւմուտքը։ Մեր յուսաւորութիւնը այդ զոհաքերութեամբ կրսկած, ինչպէս Յարութիւնը լիաչով կը սկսի։

Ունինք բոլորովին մեզմէ չեղող մարդեր, որոնք կանխակալ կարծիքներէ առաջնորդուած՝ կ'ուզեն որ Քրիստոնէութիւնը մէր մէջ առաջին դարէն իսկ մտած չըլլայ։ Լոյսը մէր երկրին լեռներուն կողերուն դարնուած եւ հոն իր ճառագայթները կոտրած րլլայ։

Բայց կարելի՞ էր այս կարելի՞ էր որ հայութեան հողին որ բարձունքներու վրայ կը սիրէր բնակիլ, չառնէր Արեւին չողերն ուղղակի, իր վճիռ մթնոլորտին մէջին։ Կարելի՞ է որ զիւրավառ նիւթը չունի երր կրակին քովին է։ Կարելի՞ է որ հայութիւնը բարձունք մը տեսնէր հոգեկան, եւ դանդաղէր մալլցիլ վեր, անդիմադրելի ուժէ մո մղուած։ Կարելի՞ էր որ հայութիւնը քնանար՝ մութին մէջ՝ երբ արդէն իր չուրդ պայծառ

Առաւոտը կը ծագէր։

Կարելի չէր։ ու պատմութիւնը, թէեւ քիչ մ'ընդազում՝ մէղի կը ցուցնէ թէ պատահեցաւ անխուսափելին, անդիմագրելին։ Այսինքն հայութիւնը սկսաւ քը-բարձունեայ ըլլալ։

***

Առաքեալներ եկան մէր երկիրը։ Տաներկութէն Յուղա – Թաղէոս Առաքելը եւ Բարթողիմէոս Առաքելու քարոզեցին այնտեղ, նահատակուեցան այնտեղ։ Հիմնուեցաւ Թաղէական աթոռ մը Արտազ գաւառին մէջ։ Նոր կրօնքը թափանցեց մինչեւ արքունիք, – ինչպէս ի Հառմ։ բարձր տեղերէն որսաց մարդիկ, եւ նախ՝ արքայադուստրը Սանդուխտ, որ առաջին վկայուհին է, ունի ցիկլ ու մատաղ ծաղիկը հայութեան ծոցին մէջ ըացուած, եւ նուիրուած Աստուծոյ։ Որսաց իշխաններ, Զեմենտոս, Խարայէլ, Սամուէլ) եւ անոնց հետ բաղմաթիւ մարդեր, որոնց բոլորն ալ իրենց կեանքին զնով վհարեցին իրենց դէպի լոյս գարձին համար։ Զարմանուիստ, արքայական տոռմէ, նոյնպէս Ոգուհի, հետեւցան Սանդուխտի ձամբուն։

Հերոսական արիութեամբ այս ռահմիրաններուն բացած ճամբէն քալուներ բազմացան, ինչպէս եղանակուն մէջ։ Հակաղղեցութեան պահպանուական ուժերը սկսան դիմագրութեան եւ հալածանքի։ Պետական եւ իշխանական թաթր սկսաւ ծանր ճնշել, կասեցնելու համար շարժումը։ Մեռան հաղարներ եւ բիւրեր։

Հեթանոսութեան բարձրացած ձեռքէն խուսափելու համար՝ հայ քրիստոնեանները ապաստանեցան լեռներն ու ձորերը կամ զետնափոր անձաները։ Ասոնք եղբայրացան մինչեւ իսկ օտարազդի, պարսիկ եւ հոռմայեցի քրիստոնեաններու հետ՝ որոնք Հայաստան կ'ապաստանէին իրենց կեանքին ու զործը անարդել յառաջ տանելու համար։ (Ասկեանք՝ Ա. գարու մերջերը)։

Մեկուսացած քրիստոնեաններու այս խոմքերը բաղմացան։ Եսին համեմատութեամբ խստացան հարածանքները։ Ես ինկան հեթանոս սուրբին ներքեւ նոր խոմքը (Մուբիսականք)։

Այսուհանգերծ շարժումը կր մէծնար։ Հայ Քրիստոնէութիւնը կ'ունենար ևպիսկոպոսներ, Արտազու և Սիւնեաց, որոնց չատերուն անունները պատմական աւանդութեանց մէջին հասած են մեզի։ Բ. գարու կիսուն՝ ամբողջ հոգմէական լէպէսն մը Հայաստանի մէջ կ'երեւի քրիստոնէութիւնը որդեղրած եւ անոր համար զոհուած։

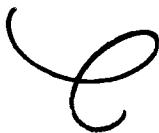
Կը հասնինք Գ. դարը. հայ քրիստոնեաները արդէն սլատկառելի Եկեղեցի մունին, հեռաւոր Եղիպատոսի Եւ Արեւութիւնը ուշադրութիւնը գրաւելու Եւ կարեւորութեամբ նկատի առնուելու չափ(Մերուժան Հայրապետ)։ Խստացած Հալածանքներու ընթացքին ուրացմամբ իյնալին ետք՝ վերստին Եկեղեցւոյ ծոցը գարձողներու խնդիրը Հայաստանի մէջ լուրջ հարց գարձած էր : իսկ դարուն վերջերը Տրդաւ թագաւորը նոր կրօնէն այնացած կը գտնէր Հայաստանի մէջ՝ որ կը պարտաւորուէր հետեւիլ Հոսմայեցի իր վարպետներուն, կայսրերուն, եւ կը ջանար իր երկրէն արմատափիլ ընել արդէն իսկ արմատացած քրիստոնէութիւնը (287էն սկսեալ)։ Սրբայոյդ աւանդութիւններ ունինք այս չընանէն՝ քաջարի նահատակութեանց՝ որոնք արդէն ամէն կողմ մեծ Համեմատութեանց հասած էին Հոմ. կայսրութեան մէջ, եւ Եկեղեցին արիւնի մէջ խեղդել կը սպանային։ (Սուրէն իշխանի տասնեւհինդամեայ որդին, Դասիոս քահանայի ձեռքով քրիստոնեայ դարձած իր մօրը, Աղուիթայի չնորհիւ ինքն ալ մատաղ քրիստոնեայ՝ կը խողիսողուի իր իսկ հեթանոս հօրը, Սուրէն իշխանին կողմէ)։ Ու կը հասնինք արդէն Լուսաւորչին։

Այսպէս՝ երեք դարու Հալածանքներու Եւ նահատակութեանց պատմութիւնը, ուր կը ներկայանան մեզի Հայրապետներ, քարոզիչներ, մարտիրոսներ Եւ այլ վկաներ, կը ցուցնէ մեզի թէ Հայութիւնը քալած է տաժանադին ու յամառ միշտ դէպի լոյսը։

Կր կրկնենք՝ թէ լոյսի անդիմադրելի Եւ բնիկ տենչանքը՝ Հայութեան մեծութիւնը կը կաղմէ։

Այդ մեծութիւնը չուրանալու, զայն իրապէս մերն ընելու, Եւ մեծերու շարքին մէջ մեր ուրոյն տեղը գրաւելու միակ միջոցը՝ նորէն նոյն լոյսին դառնալն է, որ դիտենք թէ ի՞նչքան սուզ արժեց Հայութեան համար։ Բայց անշուշտ ամէնէն լաւ բաները միշտ սուզ են։ Իրաւունք ունէին մեր Հայրերը երբ սուզ գնեցին իրենց կեանք տուող լոյսը։ Աժան բաներով՝ աղբերը կ'աժանան ու կը մեռնին։

Հպարտանալ պէտք է այդ լոյսով, Եւ ապրիլ պէտք է անոր մէջ։

ԵՐԿՈՒՒՅԹ ԵՒ ԾՆՈՒՅԴ

Պատմութիւն մը՝ պանդոկապետի մը Եւ յիսունացնոց մարդու մը պատմածներուն բոլորովին համաձայն։

Բ. քաղաքի մէջ իր անունին արժանի միակ հիւրանոց մը կար : Տէրը կարծի մօտ հասակով՝ գէր մարդ մըն էր : Կլորէ աւելի հաւկթածեւ զլուխ մունէր : Աչքերը՝ գուրս Եւ արիւնոտ : Մազերը աղ – պղպեղ : Չեռքերը կարձ, լայն ու մասուտ . եղունդները նոյնպէս լայն ու կարձ : Վրան գլուխը այնքան կոկիկ՝ որքան կրնայ ըլլալ սովորական պանդոկի մը սովորական տիրովզ : (Անունը Բ. քաղաքին լեզուվ — արեւելեան լեզու — Պր. Մարմին կը թարգմանուի . Եւ մենք բնիկ անուններու թարգմանութիւնը միայն պիտի տանք այս պատմութեան մէջ) :

— Ա՛հ, կնի՛կ, կ'ըսէր պանդոկապետը իր կնկան՝ քաղաքին մէջ տեղի ունեցող տօնավաճառի մը ամէնէն բազմամարդ օրերէն մէկուն իրիկունը . այսօր է մեր քաւակները լեցնելու օրը : Բոլոր սենեակները լեփ – լեցուն են . Եւ կրկին զիներով : Իւղոտ հիւրեր ունինք : Կ'սէր ու կը շինէր իր ձեռքերը :

— Իրաւ որ : Բայց նայէ՛, սա կէսօրէ ետք եկող մարդեր ովքէ՞ր էին . քանի մը հատին կիներն ալ իրենց հետ տեսայ :

— Ի՞նչ կ'ըսես . ամէնէն առաջ եկող երկարահասակ մարդը իշխան Հպարտոն էր . ամուրի է . իր ստուպաս պաշտօնեաները, կարեւոր մարդիկ բոլորն ալ, իրեն հետ էին : Յետոյ՝ Զօրավար Նախանձողը կայ . կինը նոր մեռած . խեղճը : Բայց Զօրավարը մեծ մարդ է : Տակաւին պետական պաշտօնատար՝ Բարկացողը կայ : Հողատէր Որկրամոլը . բանաստեղծ Բղախոնը . սեղանաւոր անուանի Ագահը . Եւ հասառու Ծոյլը, որ անունին նայելով՝ օտար ծագում պիտի ունենայ կարծեմ : Ասոնք իրենց շուրջի մարդերով վերի սրահին մէջ այս զիշեր մեծ խնջուք մը պիտի սարքեն . Եւ յետոյ՝ անձուշտ բնականաբար՝ պարահանդէս : Քեզ տեսնեմ, կնի՛կ, բան մը պակաս չընես . փառաւոր օր է . այս պիտի առիթ ձեռք չ'անցնիր . պէտք է կթել, օդառուիլ :

Պանդոկապետը այս տափակ խօսքերն ըրած ատեն անօրինակ խանդավառութիւն մը կը ցուցնէր, բերնին ջուրերը կը վազէին : Վերջապէս, իրաւունք ալ ունէր . մեծ դրամ պիտի շահէին, մեծ հաճոյք պիտի ու-

նենային, պիտի «ապրէի՛ն»։ Կինը՝ ձիշդ կէսը իր միւս կէսին, ի՞նչ պաշտումով կը դիտէր իր զործի մարդ, ճարպիկ ամուսինը։ Եւ յետոյ կը շարժէր, կը դառնար, զործ կը տեսնէր։ լուրջ կ'աշխատէր, անշուշտ, ջուր գնելով, կաթսան խառնելով, ծառային բարկանալով, եւայլն։ Անդին՝ պանդոկին մէջ եռուղեռը վերին աստիւնի էր։

Կարձ՝ մութը կոխեց։ Լոյսերը վառեցան։ Հիւրերը բոլորն ալ վերադառն պանդոկ՝ փողոցներէն։ Սեղանները պատրաստուեցան։ Ծառաները վաղմուսուքի սկսան։ Եւ երաժշտութեան ձայները, լոյսի հետ միասին զուրս կը հօսէին պատուհաններէն։

Պանդոկին գետնայարկ խորշերուն մէջ մեծ հիւրերուն ծառաններն ու աղախինները նոյն շուայտանքին անձնատուր էին։ Եւ բակին մէջ, սենեակներուն մէջ, վերն ու վարը, ամէնուրեք՝ աղմուկ, ձիչ, ծիծաղ ու բրքիջ, ցնծութիւն ու շարժում։

Այդ պահուն, երբ պանդոկապետը խոհանոցէն վերնատուն կ'ելլէր, պանդոկին մեծ փայտեայ դրան տըրուած հարուածներ ականջին հասան։ Ուժով չէին անոնք, եւ ընդհատ ընդհատ կը լսուէին։ Լապտերն առած՝ մթմթալէն ուղղուեցաւ դէպի գուռ, եւ բացաւ զայն կէս մը։ Յետոյ լոյսը վերցուց, մէջքը քիչ մը ծըռեց, դլուխն ու ծնօտը առաջ երկնցուց եւ աչքերը չըսած։ Նայեցաւ։

Երկու հոգի կային։ մին՝ յիսունի մօտ, բարի զիմապիծով, խաղաղ աչքերով — զորս սակայն մտահոգութիւնը յայտնապէս կ'ալեկոծէր — մարդ մըն էր, միջահասակ։ Միւսը՝ զեռ հազիւ տասնեռութ տարեկան կին մը։ սպիտակ ու անմեղ՝ դէմքով ու հասակով։ խարտեաչ, կապուտաչուի, թարմապեղ։ Երկուքն ալ յովնած էին եւ մսած։ Բացայայտ էր որ երկար ձամբացէ կուլային։ Մարդը իշուկի մը պահուցէն բռնած էր։ Չապասեց հարցումիւն անհամբեր էր։

— Պանդոկին մէջ անկիւն մը կուտա՞ք մեղի, գիշերն անցընելու համար։

Պանդոկապետը վերէն վար չափչիեց ճամբորդները։ «Խեղճ» մարդիկ էին։ աղջիկը յղի ալ էր։ շատ անհագիստ կ'երեւէր։ Իշուկին համեար հինումին բան մըն էր։ «Ասոնց երակէն արիւն չ'ելլեր» խորհեցաւ։ Եւ պարստ քառակ չունեցող մարդեր ներս ընդունելու ատենր չէր այդ օրը։ Պանդոկը «պատուաւոր անձնաւրութիւններով» լեցուն էր։ Եւ յետոյ՝ շատ զործ ունէր։ չէր կրնար այդ ուղարմելի զոյլով վրադիլ։ Շատ պարզ էր։ աեղ չունէր։

— Պանդոկը ամբողջութեամբ դրաւուած է։ սենեկակ չունինք։ ուրիշ տեղ կացէք, ըստ եւ դուռը պիտի զոյէր երբ յիսուննոց մարդը, ըստ երեւոյթին աղջրկան ազգականը, աճապարեց յարել, ձեռքը դէմ դընելով դրան։

— Ժամանակը ուշ է։ Եւ քաղաքին մէջ թափառելու ուժ չկայ ո՛չ իմ եւ ոչ ալ աղջկան վրայ։ Կ'աղաչեմ մեղի ունեէ տեղ մը յարմարցուր։

— Զեր իշուկին համար միայն կրնամ տեղ մը տալ ախուրին մէջ։

— Զե՞նք կրնար մենք ալ նոյն ախուրին մէջ հանգձեւ զեր զէթ այս գիշեր։

Պանդոկապետը (Պր. Մարմին) լաւ մարդ չէր։ բայց ախուրի անկիւն մը մերժելու չափ անգութ՝ պարզապէս չկրցաւ ըլլալ։

Մարդը, աղջիկը եւ իշուկը անցան վերնատան լոյսերէն լուսաւորուած բակին մէջէն։ Կենդանին շատ գոհ կ'երեւէր։ և մարդէն առաջ կ'անցնէր։ Իսկ մարդը չկրցաւ չոտեսնել վերնատան մէջ խրախճանք սարքած իշխաններն ու մեծամեծները, եւ անոնց ստուերները որ կը խաղային բակին մէջ։ ու անոնց խառնաշփոթ ու յիմայ ձայները չխուսափեցան իր ականջէն։ Վարի յարկի սպասաւորներէն ու սպասուհիներէն նետուած խոռքեր ալ գապն իր լսելիքին… բայց փոքրիկ խումքը անցաւ անոնց ամէնուն մէջէն։

Տեղաւորուեցան ախուրին մէկ անկիւնը, յարդի զէթի մը քով, մօտիկը կովիկի մը, որ մսուրին առջեւ կ'որուար։ Լնդարձակ կամարակապ գետնայարկին անդիի ծայրը վերնատան «երջանիկներուն» ձիերը կային։ Զէթի ձրագ մը կը նշուլէր պատին մէջ փորուած փոքրիկ խորչի մը մէջէն։

Աղջիկը երկնցաւ յարդին վրայ։ Իշուկը կովիկին ընկեր եղաւ, եւ ականջները վար կախեց, գումչը խրելով մսուրի չոր խոտին մէջ։ Մարդը իր կարգին կոնակը պատին տուած նոտաւ եւ սկսաւ մրափել։

*
**

Եւ անոր աչքերը բացուեցան երազին։

Սպիտակ հազար էր եւ նստած՝ սպիտակ ամպի ծուէնի մը վրայ, երկինքներու մէջ, կապոյտին ներքեւ։ Լոյսերով ողողուած էր իր չուրջը՝ մինչեւ հորիզոնները։ Կը նայէր վար։ Հոն կային հոկայ քաղաքներ, տարածուած երկրի երեսը։ զոյնդպոյն լոյսեր կը պըսպըզային անոնց մէջ։ Դէպի երկինք ցցուած վիթխարի չքնքեր անտառներու կերպարանքը կուտային անոնց։ Մարդիկ անոնց մէջ տաժանքով, արիւն քրտինքի մէջ

կ'աշխատէին. կը ծրագրէին, կը շինէին, կը դնէին, կը վաճառէին, կը վաղվզէին: Ուրիշ մարդիկ՝ կ'ուտէին, կը խմէին, եւ այր ու կին կը հաճոյանալին: Դաշտերու մէջ՝ մարդեկ կը փորէին, կը ծակէին, կը տնկէին, կը ժակէին, կը հնձէին: Աւելի հետուները ուրիշներ երկաթով ու կրակով ու ծուխով կը կռուէին, կը սպաննէին եւ փրփրացող արիւններու մէջ կը տապլակէին: Երբեմն մարդիկ բարձր չինքերու կատարները, կամ լեռներու զաղաթները, կամ թուչունի պէս օղերուն մէջ կը բարձրանալին:

Բայց ինչ որ տարօրինակ կերպով ուշագրութիւն կը գրաւէր այն էր՝ որ այս բոլոր մարդեկը միշտ վար, միշտ գետին կը նայէին: Ոչ ոք չէր տեսնէր լոյսը որ կ'ողսդէր զինք, ամպերու վրայ նստած մարդը:

Եւ յետոյ յանկարծ հսկայ երկրաշարժ մը տեղի ունեցաւ: Բոլոր երկրի բնակիչները սարստիահար խունակի մատնուեցան. քաղաքները կործանեցան. լեռները վշրուեցան. մարդիկ խելայիղ դիրար կոսորել սկսան: Ծուխ մը պատեց ամբողջ երկիրը. ամէն կենդանի կակիները կը խեղուէին օղին աստականութենին. ծուխերու յասաջ բիրած մութին մէջ մարդիկ ոչինչ կը տեսնէին, եւ շարունակ իրարու կը դարնուէին:

Եւ յետոյ՝ լեռներու հարիսալին զաղաթներէն սրիւնի եւ ջուրի խասն հեղեղներ վար վաղիլ սկսան. ողողեցին ու ծածկեցին ամբողջ զաշտերն ու քաղաքները: Աւ կարմրեցաւ ամէն կողմ, երկինք եւ երկիր, արիւնի դոյնով:

Եւ յետոյ՝ վերջապէս արիւնով կարմիր այս ջուրէրուն մէջին հետպհատէ գուրս եւ վեր ելաւ երեւցաւ պէճամարմին եւ զեղահասակ կին մը: «Արեգակը հադամ էր ան. լուսինը մահիկի ձեւով իր ոտքերուն տակ ունէր. զլիսուն վրայ տասներկու աստղերէ կադրուած րոլրածեւ պսակ մը կար»:

Եւ լեռներու կատարներուն ապաստանած մարդերու կուրծքերէն աղաղակ մը փրթաւ. «Եկե՛զիան, Եկե՛զիան»:

Ցնցուեցաւ կինը. երկունքի մէջ էր. պիտի ձնիք. ու ահեղ ձայնով մը կը հշար:

***

Ճիշէն վախցած սասուիկ՝ մարդը ընդուած տրթընցաւ:

Յարդին վրայ երկնցած ծննդական աղջիւն ցաւի ձիչն էր որ անոր ականչին կը հնչէր:

***

Այսպէս՝ ծնաւ գիշեր մը Մարդկութեան փրկչու, Արդարութեան Արեգակը:

ՀԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆ ՍՈՒՐԲԸ

Ա. ՆԵՐՍԵՍ ՄԵԾ ՊԱՐԹԵԻ

Քրիստոնեայ ժողովուրդներու մէջ բարի եւ սքանչելի աւանդութիւն մըն է հնին ի վեր ընկերային կեանքի մարզբէն իւրաքանչիւրը պաշտպանութեան տակ գնել սուրբի մը որ ունէ կերպով իր կեանքի ընթացքին շխատանք տարած է այդ մարզին մէջ, կամ այս կամ այն պատճառաւ կապուած անոր հետ: Արևեստներ եւ արուեստներ, ընկերութիւններ եւ տոհմեր, մինչեւ իսկ աղքեր եւ երկիրներ իրենց յատուկ բարեխօսող սուրբըն ունին: Քաղաքներ, զիւղեր, իրենց պաշտպան սուրբներն ունին: Հեթանոս կամ ուրիշ սուստ կըօնքներու ալ օտար չէ այս կամ այն զիւղը կամ ողին այս կամ այս գործին կամ տեղին պաշտպան ընդունելու գաղափարը: Մյոպէս՝ սէկ երկու օրինակ յիշած ըլլալու համար ատաղձակործներու պաշտպան սուրբը՝ Ս. Յովաչին է: Սովորակնացներունը՝ Ս. Նիկողայոսն է. զինուորներունը՝ Ս. Գէորգը, որ Անգլիոյ ալ Սուրբն է: Հայոց աղպին պաշտպան Սուրբը՝ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչն է, և.ն: Ամէն անհատ մինչեւ անզամ իր պահապան հրեշտակն ունի, ինչպէս կը սորպէցնէ Մեր Տէրը (Մաթ. Ք. 10):

***

Ճշմարիտ է որ հոգեկան աշխարհ մը, աւելի ճիշգ՝ հոգիներու աշխարհ մը կայ. Եւ հոն մարդոց հոգիները երկնային հողիներու միջոցաւ կը կապուին Աստուածային Հոգիին, ճիշգ ինչպէս, օրինակի համար, մարդու մարմինին մասերը ուրիշ մասերու միջոցաւ է որ կը կապուին մարդուն ուղեղին, կամ ընկերային յօրինուածութեան մը անզամները ուրիշ անդամներու միջոցաւ է որ կը կապուին կեղրոնական իշխանութեան: Ասիկա ընաւ արգելք մը չէ ընդունելու նաեւ թէ մարդիկ կը կապուին Աստուածոյ ուղղակի, ինչպէս ընկերութեան մանդամները անոր զլուփին կը կապուին ուղղակի, ինդիր չէ թէ այս կամ այն ձամբով, քանի որ կապով զծին երկու ծայրերն են յամենայն դէպու, զլուփին եւ ինդիրոյ առարկայ անդամը: Սուրբերու բարեխօսութեան իրողութիւնը այս կերպ մատծութեամբ է որ կը բացարուի:

Մեր Ազգին մէջ՝ բարեղործնելու, աղքատներ, որբեր և այրիներ, հիւանդներ խնամողներու Պաշտպան Սուրբը Մեծն Ներսէս Պարթեւ Հայրապետն է:

Առաջինն է այն մէր մէջ, որ բարեղործութիւնը կաղմակերպեալ ձեւով իրեն զորժաւնչութեան առարկայ բբած է: Եւ իր մայլելի ոգիովը որ նզած է բարձրօրէն քրիստոնէական և հայրէնասմբրական, իր պաշտամական և անձնական հեղինակութեամբը հայրեւ աշխրու բացաւ է բարեկործութեան:

Ս. Ներսէս Պարթեւ արժանի է լաւ ձանչցուելու ամէն հայ քրիստոնեայի կողմէ: Մեր պատմութեան մէծաղոյն դէմքերէն մին է ան:

Զարմանալի կերպով — բայց ոչ տարօրինակ — Ս. Ներսէս անառոակ ու անպիտան մարդու մը զաւակը եղած է: Մարդու մը՝ որ անլուր խնէջ չութեամբ ու լըստութեամբ իր հայրելին իրեն մնացած ժաւանդութիւնը վատուրիչ զործ չէ ունեցած: Իր կեանքը անցուցած է՝ բողերու և շոււայտ խնձոյիներու անձնուուր: Գէ բնկրկած մինչեւ իսկ սրբապղծութեան առջեւ, եւ իր հօրմէն, Ս. Կուտառըշէն հաստատուած հպիսկոպոսանոցները զործածած է իբրեւ անաստիռութեան օթարաններ՝ իր պղերդ, յայրատ ու արքեցող եղրօրը և մեզակիցներուն հետ: Բայց Ս. Հայրապետի անսուրբ այս շառաւողը, որ Աթանագինէ կր կոչուէր, (յունարէն՝ անմահածին, որ սակայն մահը ծնած եւ ապշած է), իր արժանի պատիճը զտած է՝ իննոյիքի մը սբահուն կայծալինահար ածխանալով, ՅԳ թուրին հաւանաբար, այրի թողով իր Բաժրիչ անուն կինը, Ներսէս անուն պատանիի մը հետ, իրենց միակ զաւակը, որ Մեծն Ներսէս պիտի ըլլար, ծնած՝ շուրջ 329ին:

Որբ պատանին, Ներսէս, բոլորովին հակադիրն իր հօրը, պղոտիուց ուսման եւ սրբութեան տենչացած էր: Հօրը մահուուն ատեն նոր ամուսնացած էր Մամիկոնեան Վարդանի (ձեռ Կարմիր Վարդանի) աղջկան, ըրնորհալի Սանդուխտի հետ: Իր ամուսնուոր վիճակը չէր կրցած մարել սակայն իր նուրիբական տենչը, եւ հարս ու փեսայց միասին զացած էին կեսարիա, այն ատեն ուսման մեծ կեղրոն, հոն հողեկան ու մտաւոր բարձր զարդացումի տիրանալու համար երկու քն ալ: Ամոլիները «սնան եւ սւան» այսպէս հնասրիւ, նոյն շաստանները մտնելով ելլելով երեք տարուան ընթացքին: ՅԳ մանչ զաւակ մ'ունչացան և անոնչը ուրին Սահակ, որ պիտի ըլլար կէս զար մ'ետք՝ հայութեան Մըս-

քին Լուսաւորիչը Ս. Մեսրոպի հետ: Փոքրիօին ծնելին տարի մ'ետք սակայն մայրը Սանդուխտ վախճանեցաւ՝ Ներսէսն անկին և զեւափթթիթ մանչուկը որբ ծղելով, երբ նոյն ատեն անդին Հայաստանի մէջ Ներսէսի հայցը շանթահար կ'ըլլար:

Ներսէս բնականաբար իր մանկիկը յանձնեց իր աներջը Վարդան Մամիկոնեանի խնամքին, որ իր աղջկան մարմինին հետ միասին՝ դայն բնբաւ էր նախարարուկան ապարանքը, Հայաստան, հոն զայն խնամնլու եւ մէծցնելու համար:

Մեզի անունով անծանօթ ի՞նչ սուրբ ձեռքեր եղած պիտի ըլլան Մամիկոնեան տան մէջ, ի՞նչ հոգի պիտի տիրած ըլլայ հոն, որ Սահակ կրցաւ րիւալ այն ինչ որ եղաւ ու զմայիկի գէմք մը, մեծ Հայ Քրիստոնեայ մը, մէծապոյններէն մէկի մեջ Պատմութեան:

Ներսէս իր սևումբ շարունակեց կեսարիա: Իր տակիմ զապընկերները եղան հոն Մեծն Բարսեղ Կեսարացին (ծն. 329ին), որ սքանչելի դէմք մը եղած է Դ. բարու երկրորդ կիւռւն ամբողջ Եկեղեցւոյ մէջ, յետոյ Գրիգոր Նիւացին, Բարսեղի եղբայրը (ծն. 330ին), և Գրիգոր Նապիհանզացին (ծն. 328ին), որուն բարեկամութիւններէն մին է: Այս երեք մեծ զէմքերը հասակակիցներ եւ զպրոցական ընկերներ էին Ներսէսի:

Իր ուսման շրջանն աւարտելուն՝ Ներսէս 21 տարեկանին՝ (350ին) զարձաւ Հայաստան, Արշակ թագաւորի քով, որ իր մօրեղբայրն էր: Թաղաւորի յառաջ ժղոց խոստմալից եւ երիտասարդ մտաւորականը, եւ Ներսէս եղաւ արքունի սենեկապետ, այսինքն երմանի նախարարի պէս բան մը:

Լեցուն կաղմուածքով, մեծ եւ բարձրահաստակ էր Ներսէս: Եւ եղաւ գեղեցիկ զինուբական մը սոտաջնին կարպի: Միեւնոյն ժամանակ հողւած էր «ասոուածավախ, աւանդապահ, մարդասէր, սուրբ, զղասու... ամէն բանէ մէջ կատարեալ ամէն տեսուէտէ» (Բիւղանդ Պատմէս): Արդէն իր ծալումն ու մահաւանդ կրթութիւնը ուրիշ բան չէին խոստանար: Վերջապէս լուսաւորչազարմ եւ արքայական աղքական էր, եւ կեսարիա կըրթուած էր:

Եւ պատահեցաւ որ ՅԳ թափուր մնայ Հայոց Եկեղեցւոյն կաթողիկոսական Աթոռը: Ամէնուն աշքը Ներսէսին կը նայէր: Կոչ ըրին անոր, որ մանէ իր գերին մէջ: Բայց Ներսէս մերժեց, համեստութեամբ, ինքը-

զինքը անբաւական նկատելով զործին մեծութեան։ Պէտք չէ մոռնալ՝ որ արդարեւ մեծ էր զործը։ Երկիրը իրեւ ամբողջութիւն հաղիւ թէ քրիստոնեայ եղած էր։ շատերուն համար անուն մըն էր այն տակաւին, լոկ։ Հեթանոս բարքերը, բարոյական ինկածութիւնը, քաղաքական գժուարութիւնները, քառսային վիճակ մը կը ներկայացնէին։ Դիւրին չէր ներսէսի համար իր բարձր ու սրազան յարացոյցին իրականացման ահազին զըժուարութեանց հանդէպ՝ գիւրութեամբ ստանձնել հսկայ պատախանտուութիւնը։ Եւ ներսէս սկսաւ մեղազրել ինքինքը՝ իր տկարութիւններն ու թերութիւնները մի տու մի յառաջ բերելով։ Բայց զինք լսողները, ձանցաւ ըլլարով արդէն զայն՝ «ինդալէն կը ճաթէին» (թաւլցեալ էին ի ծաղուէ)» ինչպէս կ'ըսէ պատմիչը։ Արշակ հետեւաբար ներսէսի գիմադրութիւնը կոտրելու համար գիմեց պաշտօնական ու հանդիսաւոր միջոցի։ Մեծամեծներու ժողովի մը ներկայութեան (կթա մածէօն) դարձեալ վերջին կոչ մ'ըրաւ ներսէսին կաթողիկոսութիւնն ընդունելու։ Բայց ասիկա ալ օգուտ չըրսաւ։ Ատոր վրայ Թագաւորը բարկութեամբ ևաւ եւ «յոյժ ցամամբ» սուրը ասաւ ներսէսի մէջքին, մերկացուց զայն իր պաշտօնական դկեստներին ու զարդերէն, եւ հրամայեց որ կղերական զդեստ հաղցնեն անոր։ Ներսէսի զեղեցիկ ու զանդրապեղ մաղերը կարեցին եւ առ տեղեաւ սարկաւակ ձեռնալրեց զայն ներկայ եպիսկոպոսներէն երիցադոյնը։ Տեսարանը վեհ ու սրբազրաւ էր։ Ներկաները իրենց յուղումէն կը փղձէին ու կ'արտասուէին։ բայց ներքին ուրախութիւն մը կը զղային՝ թէ այս կերպով «պայծառապէս պիտի նարոգուէր Հայոց Աշխարհի վարքը»։

Ներսէս ուրեմն նստաւ կաթողիկոսական աթոռ 353ին, երբ 25 տարեկան էր։ Իր մայրը ողջ էր տակաւին։ Անոր անշահ ամուսնոյն իր սրտին մէջ լացած վէրքերը կը սպիանային բոլորովին՝ իր որդուոյն մեծացումովը։ Երեւակայել պէտք է Բամբէշին զղացումներու հոծութիւնը իր քսանեւէինդամեայ որդուոյն կաթողիկոսացման պահուն։

Ներսէս եղաւ կամքի տէր, նախանձայոյդ, Հայրենասէր եւ բարեկաչտ երիտասարդ պէտ մը Հայոց եկեղեցին։ Իր զահակալութենէն տարի մ'ետք՝ զումարեց եպիսկոպոսական ժողով մ'Աշտիշտի մէջ, մասնակցութեամբ նաեւ աշխարհականներու, եւ ձեռնարկեց եկեղեցւոյ կեանքին նոր ուղղութիւն մը տալու։ Տեսած էր ան կ։ Փոլիսն ու կեսարիան, քրիստոնէական քաղաքակալութեան կարեւոր կեղաները երկուքն ալ։ Տո-

զորուած էր բարձր ու սուրբ գաղափարներով եւ իտէ-ալներով, որոնց իրականացման համար ջուեցաւ գործի, ըլլալու համար Հայութեան «Սրտից Լուսաւորիչը»։

Իր առաջին գործը եղաւ վարակիչ հիւանդութեանց, մասնաւորապէս բորոտներու համար հիւանդանոցներ հաստատել։ Բորոտները այն տաենը մարդկային ընկերութեան առենաթշուառ դատավարեալներն էին։ Ար-էկիլուած էր անոնց մինչեւ իսկ մօտենալ մարդկային բնակութեանց։ Զէին կրնար մօտենալ անոնք աղբիւր-ներուն եւ ծառերուն հովանիներուն, զորս առողջները ունեին։ Այ իրենց ձակատագիրն էր լիռներու ու անաւոտոներու մէջ մեռնիլ՝ հեռու մարդերէ։ Ներսէս զթաց անոնց վրայ, քրիստոնէական սիրով։ Հաստատեց ապա որբանոցներ, ծերանոցներ, աղքատանոցներ։ Այս հիմ-նարկութեանց համար յատկացուց եկամտաբեր կալ-ուածներ։ Դաշտերու եւ այլիներու արդիւնքները բա-րեկործութեանց համար գործածուիլ սկսան։ Եւ ներ-սէս այս գործին մ'զեց թագաւորն ու նախարարները, որոնք իրենց օժանդակութիւնը բերին առատօրին։

Խաղ սարկաւազապետ մ'ունէր Ներսէս։ Նոր հաս-ատութիւններու վրայ հսկիչ կարգեց զայն, որ լիովին արդարացուց կաթողիկոսին ալինկացութիւնները, եւ պաշտօնին պահանջները, իր բարձր կարողութիւններով։

Մինչեւ այն ատեն՝ Հայաստանի մէջ քրիստոնէութիւնը սորվեցնելու աշխատած էր Եկեղեցին, իր կղե-րին մ'չնցաւ։ Եւ արդարեւ նախ պէտք էր սկզբունքներ ու գաղափարներ տալ ժողովուրդին։ Երբ ժամանակը եկաւ Ներսէս սկսաւ աշխատիլ քրիստոնէութիւնը գոր-ծադրիել տալու, բարոյականը հաւատքին լծորդելու, իբրեւ անոր ծաղիկն ու պտուղը։

Յետոյ Ներսէս իր ուշադրութիւնը զարձուց եկեղե-ցականներու կենցազին։ Ցայնվայր վանականներ, ինչ-պէս նաև եպիսկոպոսներ քաղաքներու մէջ ժողովուրդին հետ կը բնակէին։ Առաջինները վանքերու եւ կղերանոց-ներու մէջ հաւաքեց, իսկ միւսներուն համայեց որ հաս-ատութիւն եպիսկոպոսանոցներու մէջ, մեկուսի աշխար-հիկ բնակութիւններէ և կենցազի։ Եղբայրանոցներ, մե-նաստաններ, եպիսկոպոսարաններ կազմակերպեց։ Իշ-խաններէն հոգեր առաւ եւ յատկացուց այս ձեռնարկնե-րուն։ Եւ բոլոր այս գործերուն վրայ տեսուչներ կար-դից։

Բացաւ յաւնարէնի եւ ասորերէնի դպրոցներ, վա-սլանզի դեռ չկար հայերէն զիր։ Այս գպուցներու աշ-կերտներն էին որ կազմեցին «Թարգմանիչներու» դա-սը, որոնց գործն էր եկեղեցւոյ մէջ քարոզել, մեկնել,

աղօթել, եւյլն։ Ասոնցմէ էին Ս. Սահակ եւ Ս. մեսրոպ, որոնք Ներսէսի մշակութեան ամենազեղեցիկ եւ ընտիր պատղերը եղան։

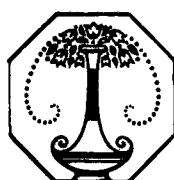
Ներսէս Եկեղեցւոյ մէջ կարդն ու կանոնը հաստատեց, Եկեղեցական նոր եւ առողջ օրէնքներ գրաւ։ Լըքուած թեմերը ծաղկեցուց։ Արգիլեց կարգ մը յոոի սովորութիւններ։ Օրբինակի համար՝ մերձաւարներու ամուսնութիւնը, որ շատ յառաջ զացած էր, ընտանիքներու հարստութիւնը գուրս չհանելու դիտաւարութեամբ։ Ժենեներու երեսը կտրելով՝ զայն արինով ձմութկելու եւ այնպէս թաղելու բարարոս սովորութիւնը, եւ տարկարին ուրիշներ։ Ամուսնական անհաւատարմութեան զէջ իիստ կանոններ գրաւ։ Հրամայեց զերիններու եւ ծառաներու, աշակերտաներու եւ կրտսերներու հետ զըթով վարուել։

Այս բոլոր զործերուն մէջ Ներսէս իր հողին զըրսաւ։ Յաձախ կ'այցելէր հիւանդանցներն ու աղքատանոցները եւ անձամբ կը ծառայէր անոնց։ Այս Մեծ Հայրապետը մինչեւ իր կեանքին վարհանը ծուլութիւն չդիոցաւ, եւ յաջողեցաւ ամբողջ երկրին կերպարանքը փոխել։ Հայաստան, ըստ ժամանակին պատմիչն, նը մանը չտեսնուած շրջան մը կ'ապրէր իր օրով։

Այս շրջանը սակայն տեւեց վեց – եօթ տարի միայն։ Քաղաքական գէպքեր կասեցուցին կաթողիկոսին դուռծութեան թափը։ Այդ դէպքերը չէ որ պիտի պատուինք հոս։ Տիսուր են անոնք ու յատկանշական մեր երկրին համար։ Մորթին վրայ միայն քրիստոնեայ եղած աշխարհիկ իշխանութիւնը չհանդուրժեց ի վերջոյ Ներսէսին սրբութեան եւ զործունէութեան։ Եւ մեր պատութեան ամէնափառաւոր կաթողիկոսներէն մին վախճանեցաւ դառնացած, դեռ 44 տարեկան թարմ հասակին մէջ, 373ին, ոմանք կ'ըսեն հիւանդութենէ, իսկ ժամանակակից պատմիչը կ'ըսէ դաւաճան թունաւորումէ, ինչ որ դարուն բարքերուն համար սովորական միջոցներէն մէկն էր սպանութեան։

Ս. Ներսէս Մեծ Հայրապետ դէմք մըն է, որ մշարն-չենական ներշնչումի աղբիւրներէն մին կրնայ ըլլայ հայութեան համար։

(Տեսնել՝ Ազգագում. Օրմ. §116 – 153)

«ԲԱՐԵՒ»Ը

ԱՇԽԱԲՐՀԱԿԱՆՆԵՐՈՒԻ ԵՒ ՀՈԳԵՆԻՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒԻ

Անցեալ ամսուն «բարեւ»ի մասին զրուածը եթէ ամփոփենք եւ ցանկի վերածենք՝ կ'ունենանք հետեւեալ պատկերը։

Աշխարհականը՝ աշխարհականին. «բարեւ», կամ «բարի լոյս», կամ «բարի իրիկուն», կամ «բարի դիշեր»։

Պատասխանը. «Աստուծոյ բարին» ամէնուն ալ, կամ իւրաքանչիւր բանաձեւին կրկնութիւնը։

Աշխարհականը՝ քահանային. «Օրհնեա՛ Տէր»։

Պատասխանը. «Աստուծ Օրհնեսցէ»։

Աշխահականը՝ կուսակրօնին. «Աստուծ Օդնական»։

Պատասխանը. «Աստուծ Պահապան»։

Քահանան աշխարհականին. «Ողջոյն» կամ «Ողջոյն ձեզ»։

Պատասխանը. «Օրհնեա՛ Տէր»։

Քահանան քահանային. «Օրհնեա՛ Տէր»։

Պատասխանը. «Եւ Օրհնեա Տէր»։

Քահանան կուսակրօնին. «Աստուծ Օդնական»։

Պատասխանը. «Օրհնեա Տէր»։

Կուսակրօնը աշխարհականին. «Ողջոյն», կամ «Ող

ջոյն ձեզ»։

Պատասխանը. «Աստուծ Օդնական»։

Կուսակրօնը քահանային. «Օրհնեա՛ Տէր»։

Պատասխանը. «Աստուծ Օդնական»։

Կուսակրօնը կուսակրօնին. «Աստուծ Օդնական»։

Պատասխանը. «Եւ Աստուծ Օդնական»։

Կան մեր մէջ՝ որ կը գժկամակին, իբրեւ թէ, զործածելու կրօնական նկարագիր ունեցող այս բացատրութիւնները։ Բայց այս բանաձեւերը մեր ժողովուրդին հոգեկան գեղեցկութիւնը կը ցոլացնեն եւ մեր աւանդութեանց կարգէն են։ Թող թէ քաղաքավարական խօսքեր են անոնք, որոնց իմաստներուն վրայ անհրաժեշտ չէ շատ ծանրանալ։ Մօսիկօ բառը «Տէր իմ» կը նշանակէ եւ մենք անխտիր կը զործածենք զայն ամէն մարդու համար, առանց նկատի առնելու դիմացինին հանդամանքը։ Այսպէս որ մեր աւանդութեանց հաւատարմութիւնը յամենայն դէպս յանձնարարելի է ամէն հայուն որ Հյոյ. Եկեղեցւոյ զաւակ է։

ՄԵՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՄԱՄՈՒԼԵՆ

Մեր Եկեղեցական Մամուլին լսուազոյն ներկայացուցիչը Սիօն ամսադիրն է, պաշտօնական հրատարակութիւնը Երուսաղմբ Պատրիարքութեան։ Կայ նաև Հասկը, որ Սիօնի համապատասխանն է Անթիլիասի կիլիկիան Կաթողիկոսութեան համար։ Ունինք տակուին Հայ Խօսնակը, Պոլսէն, զոր Զարմայր Ծ. վրդ. Կէցիւրեան կը հրատարակէ, եւ որ կարձ գաղարէ մ'ետք ատենէ մ'ի վեր դարձեալ սկսու երեւնալ՝ լեցուն բովանդակութեամբ։ Երուսաղմի եւ Անթիլիասի բնթացիկ եւ մտաւորական կեանքով հետաքրքրուողները — եւ ամէն Հայ քրիստոնեայ պէտք է որ անոնցմէ ըլլայ — սուանալու եւ կարդալու են անոնց պաշտօնաթերթերը։ Լրւջ ընթերցանութեան լու նիւթեր պիտի դտնեն անոնց մէջ յաճախ։

Սիօնի վերհացող տարուան բնթացքին «Եկեղեցական բարեկարգութեան» նուիրուած խմբազրականները Հեղինակաւոր եւ ուղղիդ գատառմի լաւագոյն արտայայտութիւններ են։ Զամոնք յատկապէս կը յանձնաբարենք մեր գիճակի ծխականներուն՝ կարգալ, եթէ առողջ դադարիք մը կ'ուղեն կազմել՝ շա՛տ չարչրկուած եւ շատ շատերէն բնաւ չհասկուած «Եկեղեցական բարեկարգութիւն» լառուած բանին չուրջ։

Կը փափաքինք այստեղ գաղափար մը տալ մեր Փարիզի վիճակին ժողովուրդին՝ Սիօնի վերջին մի քանի թիւերուն խմբազրականներուն բովանդակութեան մասին։ Ասիկա կը յուսանք թէ ոմանց զրգիւ մը կ'ըլլայ ամբողջութեամբ կարդալու այդ յօդուածները, եւ զոմանս ալ տեղեակ պահած կ'ըլլայ անոնց։

ՍՓԵՄԸ

Հոգեւորականներու սքեմի հարցին մասին է ապա ի խմբազրականը, ուր յոտակ, տրամաբանական եւ վրձնական կերպով կը ցուցուի պէտքը պահես։ մեր այժմեան Եկեղեցական սքեմը, (պարեկուալ, վերաբկուն եւ վեղարը, կամ փակեղը եւ կամ սեւ զլիսարկը), անչուշտ լացի այն պարագայէն՝ երբ պետական արգելք կայ կրօնաւորներու սքեմ կրելուն, ինչպէս թուրքիա։ (Թերեւս այս բացառութիւնը մասամբ պէտք կ'ըլլայ տարցել նաեւ այն երկիրներուն՝ ուր Հայ Եկեղեցականը առանձին պիտի մնայ իր սքեմով, ինչպէս Անդիքա, ուր մինչեւ իսկ կաթոլիկ կղերը առանց սքեմի կը պտտի քաղաքաներու մէջ, դուրսը։

ՆՈՐ ՏՈՄԱՐ

Նոր Տոմարի խնդիրը կայ յուզուած այս տարուան օգոստասուի թիւին մէջ։ Նոր Տոմարը ԺԶ դարուն աստեղագիտական ճշգումի մը հետեւանքով կատարուած թուականի բարեփոխութիւն մըն է, Արեւմտեան Եկեղեցու կողմէ սկսուած։

Արեւելեան Եկեղեցիներէն ոմանք սխալ պահպանողականութեամբ մը, ոմանք անտարբերութեամբ եւ ոմանք ալ զործնական գժուարութեանց պատճառաւ ընդունեցան զայն։ ՄԵծ պատերազմէն ետք՝ Եղան որ ժամամբ տեղի տուին։ Կ. Պոլսոյ, Աղեքսանդրիոյ, Յունաստանի եւ Պալքանեան կարգ մը որթողոկս աթոռներ կիսով չափ ընդունած են զայն։ Անտիոքի, Երուսաղէմի, Բուսաց, Վրաց, Ասորուց, Գշաոց եւ Եթովպացւոհ եթոռները յարած կը մնան չինին։

Գալով Հյոց Եկեղեցին՝ Հայոց Հայրապետը հրաժայած է բնդունի Նոր Տոմարը 1923ին։ Այն Երկիրներու մէջ ուր Որթողոկս Եկեղեցին գերակշխու գիրք մ'ունի՝ գժուարութեանց կը հանգիպի անոր զործազրութիւնը։ Իսկ միւս Երկիրներուն մէջ՝ ուր կամ չում Եկեղեցին գերակշխու է, եւ կամ ուեւէ օտար Եկեղեցւոյ մը գերակշռութիւնը չի զգացուիր՝ Հայերը կը կիրարին զոհունակութեամբ Նոր Տոմարը։ Երուսաղմի Հայ Պատրիարքութիւնն է որ՝ թերեւս հակուակ իր փափին՝ չի կրնար խախտել Հին Տոմարի դրութիւնը, վասնի Ս. Տեղեաց տօնակատարութեանց թուականներն ու կարգը այնպիսի կերպով մը գասաւորուած են, որ անկախաբար կատարուած տոմարական ուեւէ կարգադրութիւն տաղնապներու պիտի մատնէր Ս. Աթոռու, եւ իրաւակցութեան զոյալիճակը։

Յամենայն գէպս տոմարական խնդիրը գիտական չարց մըն է։ Հաւատոյ հետ առնչութիւն չունի։

ԿԵՐԻՆ ԱՄՐՈՒՍԸ

Հոգեւորականներու ապրուստի հարցը յուզուած է՝ վերջին հոկտեմբերի թիւին մէջ։ Հոգեւորականը պէտք է ապրի պատուով, հանգարս հոգուով կատարել կարենալու համար իր պաշտօնը։ Բայց իր աստիճանը եւ սքեմը պիտի ընէ «միջոց փարթամ կենցաղի մը յըղ-փանքին», որ անպատիւ բան է հոգեւորականին համար։ Վարձկանի լմրունում մը պիտի չունենայ ան երբեք իր անձին մասին։ Իր «բովանդակակ մտածութիւնը պարտաւոր է ուղղել իր հոգեւոր արդինաւորութեան»։ Եւ ժողովուրդը կը յարդէ արժանաւոր Եկեղեցականը։ «Ես կը դայթակցիմ հարստացած Եկեղեցականին» կը գրէ Սիօնի մէծանուն խմբալիրը։

Բայց միւս կողմէ՝ աններելի է հոգեւորականին

սովորակին մասին ժողովուրդին կամ եկեղեցին անտարբերութիւնը: Եկեղեցի մը եկամուտներէն առաջին հոգացուելիք ծախքը՝ եկեղեցականին չափաւոր ապրուստին ծախքն է: Կանոնական տեսակչուով՝ նուէր կամ իրաւունք պաշտօնակատար քահանային պէտք է յանձնուի՝ աւելի բարձր իշխանութեան ձեռքով միայն: Բայց ասիկա գործադրել կարելի չէ եղած: Ասկէ զատ՝ «իրեւ սկզբունք բոլորովին խոտելի չէ» որ հոգեւորականը ձեռական անմեղ աշխատանք մ'ընէ իր ապրուստը հոգալու համար: Բայց եկեղեցականին համար ամէնէն յարմարն է կրօնական դրականութեան մշակման, դասաշերքերու պատրաստութեան եւ կրթական գործունէութեան գործիք գալու, պայմանաւ որ մինչեւ իսկ անոնք արգելք չըլլան իր բուն ուխտին առարկան կաղմող դուտ եկեղեցական պաշտօնին կատարման:

Դասապարտելի են բոլորովին՝ «Ճիշտիրական արշաւանքի անհամութիւնները», որոնք եկեղեցականին կորանքին պատճառ կ'ըլլան: Իսկ այժմ մեր եկեղեցւոյն մէջ թոշակի դրութիւնը թերի է, եւ արդինքը անոր հաստատման՝ «գուցէ աւելի վատ եղաւ»:

Դարման:— Դասնալ հին սկզբունքին: Հոգեւորականը «նիւթական հաշիւներով մասնաւորներու քմահանութեանց իազալիկ» պիտի չդասնայ: Կամ պէտք է եկեղեցին հաստատուն եկամուտներ ունենայ եւ առողջ հոգացուի հոգեւորականին ապրուստը. եւ կամ հոգեւոր կանոնաւոր տուրքէ եւ ծիսական մատակարարութեանց առթիւ տրուած նուէրներէ դոյացած արդիւնքն հոգացուին եկեղեցականաց ծախքերը: Այդ արդիւնքին «բաշխումը և անոր յարակից բոլոր գործողութիւնները պէտք է կատարէ եկեղեցւոյ իշխանաւորի», եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան միջոցաւ, «հոգեւոր իշխանութենէն վաւերացուած» ընդհանուր հրահանգի մը գործադրութեամբ:

ԽԱՍՏՈՒԹԵԱՆ ԳԱՆՁԱՐԱՆԵՆ

ՊԱՏՈՒԷՐ ՀՈԳԵՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒԻ

Եւ դուն քարոզէ Խօսի՛ր Ժամանակին եւ Ժամանակին դուրս. յանդիմանէ՛, սաստէ՛, խրատէ՛ ամէն կերպ համըրերութեամբ եւ սորվեցնելով: Վասնդի պիտի զայ ժամանակ՝ երբ ողջամիտ ուսուցումին պիտի չանասն եւ պիտի չհանդուրժեն մարդկի, այլ իրենցմէ իւրաքանչիւրին ցանկութեաց համաձայն իրենց համար ուսուցիչներ պիտի գիշեն, իրենց լսելիքին մարմաջելուն պատճառաւ: Եւ իրենց ականջները ճշմարտութենէն ան-

ՀԱՐՑ-ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ

Կը հարցնէ՛ք. Յ. Թ. Փարիզէն.

— Իսչո՞ւ համար փոխանակ «Հոգեւոր Հովիւ» բայսարութեան՝ կը գործածէք «Հոգեւոր Տեսուչ» բայսարութիւնը:

— 1. Յուաքեալը «Տեսուչ» բառը (որ յունարէնին հարազատ թարգմասութիւնն է) կը գործածէ Կրծքածոթ մէջ, իբրեւ պաշտօնի անունը Եփեսոսի Եկեղեցւոյ Երէցներուն: Բայց յատկական անուն է, իբր յունարէն հուսովը բոլոր հին Եկեղեցիներու կողմէ գործածուած է, ու ասաքելական ըլլալէ զատ՝ հսութեան դրոշմն ալ անի:

2. «Հովիւ» բառը Եփս. Դիլի մէջ կայ գործածուած Առաքեալին կողմէ, ցուցնելու համար գործի տեսակը: Աւստի հովութիւնը տեսչութեան գործին մէկ տեսակը, մէկ որակումն է:

3. «Հովիւ» բառը ընդհանուր բառ մըն է, որ Քահանային, եպիսկոպոսին, եւ ամէն եկեղեցականներու կարելի է տալ. ուստի մասնաւոր եկեղեցական – վարչական պաշտօն մը ցուցնելու համար յարմար չէ: Մինչդեռ հոգեւոր Տեսուչի պաշտօնը բուն եպիսկոպոսական Մուաչնորդութեան եւ Ծիատիրութեան միջեւ գտնուող պաշտօն մը ըլլալով, շատ յարմար է որ այդպէս կոչուի:

4. «Հովիւ» բառը փոխաքերական պատկեր մըն է լոկ, որ թէպէտ քանաստեղծական է, եւ կեղեցիկ, բայց այնչափ յատակ չի տար եկեղեցւոյ մը վարիչի իմաստը, որչափ Տեսուչ բառը:

5. «Հովիւ» բառը իբրեւ առանձին պաշտօնի անուն բողոքականներու կողմէ գործածուած ըլլալով՝ (փասթէու) որոշ հոտ մ'ունի, եւ անյարմար է զայն հին ուղղափառ Եկեղեցւոյ մէջ գործածութեան գնել՝ երբ պատճառ մը չկայ: Հաւանաբար բառը անցած է մեր մէջ էջմիածնի ճամբրով՝ լութերական Գելմանիայէն:

6. «Տեսուչ» բառը Երաւանական մէջ մէջ հինէն ի վեր կը գործածուի շատ պատշաճ կերպով եւ լաւ է զայն ընդհանրացներ՝ Հովիւ բառը պահելով իր ընդհանուր իմաստին մէջ՝ ինչպէս ի հնումն:

ՊԱՏՈՒԵՐ ՀՈԳԵՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒԻ

Պին պիտի դարձընեն, եւ առասպելներով պիտի կործանին:

Բայց զուն զուարթ եւ արթուն կեցիր ամէն բանի մէջ. ճիդ ըրէ, տոկա՛, աւետարանչի գործդ կատարէ, եւ զու պաշտօնիդ տէրը եղիր կատարեալ կերպով:

Բ ՏՄԲ. Դ 2-5:

ՓԱՐԽԶԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԿԵՍՆՔԵՆ

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ

Հզւ. Տեսչի փոխանորդը անցեալ ամսու ընթացքին մասնաւոր այցելութիւններ տուաւ արուարձաններու վարժարաններէն մէկ քանիին: Դեկտ. 1ին Հ. Բ. Բ. Մ. ի եւրոպայի Շրջ. վարչութեան Քարտուղարին բնկերակցութեամբ այցելեց Անիքրի վարժարանը, որուն ծախքը կիսով չափ Հ. Բ. Բ. Մ. է եւ կիսով՝ տղոց ծընողներէն կը գանձուի մասնաւոր հոգաբարձութեան մը մատակարարութեամբ: Գտաւ հոն երեսունի չափ վորքիկներ՝ որոնք վարժուհին մը հսկողութեամբ՝ հայերէն քառեր հեզել, արտասանել, գրել կը սորվէին: Դկտ. 15ին առաջնորդուեցաւ Ալֆորվիլի Տկն. Կ. Պ. Խաչի վարժարանը, եւ հոն բնդունուեցաւ հոգաբարձու տիկիններու կողմէ: Հոս ալ դտաւ ութունի չափ վորքիկներ՝ հայերէն լիզուի ուսուցման համար ժողուրւած, փորձառու վարժուհին մը առաջնորդութեամբ: Դկտ. 22ին նոյնպէս՝ իսիի կապ. Խաչի վարժարանը առաջնորդուեցաւ հոգաբարձութեան երկու անդամներու կողմէ մասնաւոր կառքով: Հոն կային հարիւրէ աւելի տրղաք եւ աղջիկներ, որոնք կրնային իրենց ընթերցարանները կարգալ եւ հասկնալ, եւ երեմն արտասանութիւններ ալ ընել:

Երեք դպրոցներն ալ տաղաւարուած են վարձու համեստ սրահներու մէջ, եւ անոնց մէջ աշխատանք կրկատուի շարաթը մէկ անդամ, Եշ. օրերը, եւ երեմն նաեւ կիր. օրերը: Աշխատանք մը՝ որ գէթ չափով մ'արդիւնաւորութիւն կ'ունենայ՝ որքան ատեն որ փորքիկները իրենց տուններուն մէջ հայ մթնոլորտէ մը կը շընչին: Բայց յետո՞յ... Երբ գուրսի ոչ – հայ օդը տան պատուհանէն ներս խուժէ:

Մէկն անդամուն ալ վարդապետը խօսեցաւ տղոց այն շարժառիթներուն մասին՝ որոնք պէտք է մղեն զանոնք սորվելու հայ լեզու, պատմութիւն եւ կրօնք: Լեզուն՝ որովհետեւ գեղեցիկ է, որովհետեւ միջոց է զանազան երկիրներու հայոց միջեւ յարաքերութեան, եւ որովհետեւ անոր միջոցաւ միայն կրնանք հաղորդուիլ մեր հայրերու հոգիին եւ մտքին, անոնց երկերը կարդալով: Պատմութիւնը՝ որովհետեւ պէտք է ճանչնանք մեր մեծ ծնողները, ճանչնալով հպարտանանք անոնցով, սորվինք եւ օրինակ առնենք անոնցմէ: կրօնքը՝

որպէսպի արժէքաւոր եւ բարձր որակի հայեր ըլլանք, եւ զԱստուած ու մեր եղբայրները սիրենք: Յաւալի է որ այս վերջին երկութին — պատմութիւն եւ կրօնք — ժամանակ զանելու ձիգ չերեւիր մեր դպրոցներուն մէջ: Ասոր պատճառները մէկէ աւելի են...

Վարդապետին տպաւորութիւնը այն եղաւ որ այս դպրոցներուն մէջ տարուած աշխատանքը, մեծերուն կողմէ յոյժ գնահատելի նախանձախնդրութեամբ մը եւ եսանդով յառաջ տարուած, այսուհանդերձ յուսահատական ձիգեր են, «կարկան»ի մը պէս, որ հին զգեստի մը քայքայումը արդիլել կը ճգնի, ինչպէս դիտել կուտար հոգաբարձուներէն համակրելի երիտասարդ մը:

Վարդապետը պիտի այցելէ հաեւ Փարիզեան Շրջանակի միւս դպրոցները:

ԵՐԵՎԱՆԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

Նյմ. Եին Ալֆորվիլի Կպտ. Խաչի Տկն. Մասնաճիւղին հրաւէրով Հզւ. Տեսչի փոխանորդը խօսեցաւ տեղւոյն դպրոցի սրահին մէջ, խոնուած բազմութեան մը: Տկն. Է. Բիւզանդի բացումէն ետք՝ վարդապետը խօսեցաւ հայկական եկեղեցական եւ ընտանեկան կեանքին սպանացող վտանգներուն եւ անոր դէմ զնելու միջոցներուն մասին: Շեշտեց թէ իւրաքանչիւր հայէն պահանջուածը ներքին, հոգեկան հաւատարձութիւնն է հանդէպ իր եկեղեցիին, իր հայրերու հոգիին, եւ իր զեղեցիկ աւանդական սովորութիւններուն: Իւրաքանչիւր հայ այս ուղղութեամբ իր ընտանիքին մէջ է որ պէտք է աշխատանք տանի: Փակեց՝ յանձնաբարելով որ արի զտնուին անհպատ պայմաններու դէմ:

***

Զկտ. 4ին Պանեէօյի Պ. Հ. Կրմ. Խաչի մասնաճշգին հրաւէրով տան մը մէջ խօսեցաւ «Հայ բարեկործութեան Պաշտպան Սուրբին, Մեծն Ներսէս Պարթեւի» մասին, եւ տուաւ մնոր կենսաղրութեան կարեւոր գիծերը: Այս դասախոսութեան ամփոփումը պիտի զնենք «Մեր Տունը»ի մէջ:

***

Դկտ. 16ին գիշերը վարդապետը խօսեցաւ դարձեալ Արնուվիլի մէջ, Եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան հրաւէրով, «Հայ երիտասարդը օտարութեան մէջ» նիւթին շուրջ: Ցուցուց թէ իր անունին հաւատարիմ ապրիլ կարենալու համար ինչ բաներ չունի հայ երիտասարդը, դորս պէտք էր ունենար, եւ ինչ բաներ ունի, զորս պէտք չէր ունենար: Հսաւ թէ պէտք է իրատես եւ իրապաշտ ըլլայ ան, եւ ձգտի չօշափելի եւ հաւանական արդիւնք:

ներու հետամտիլ: Պէտք չէ դինովի պէս քալէ՝ որ մալ կորստեան անդունդին մէջ իր վերջը բերելու համար: Եւ եղակացուց որ ամէնէն արդիւնաւոր ու հաստատուն դետինը՝ ուր կրնայ աշխատանք տանիլ երիտասարդը, իր իսկ հոգին է, որ իր կեանքին մէջ՝ ամէնէն շօշափելի եւ մօտիկ առարկան է: Եւ բացատրեց թէ ուրկէ՛ պէտք է սկսիլ՝ ուր երթալու համար:

Եկեղեցին մէջ՝ ուր կատարուեցաւ բանախօսութիւնը՝ լաւ բարձութիւն մը կար: Եղան շատ մը հալցումներ. օրինակի համար. «ի՞նչ է հոգին»: «ի՞նչո՞ւ սիսականք անցեալին մէջ»: «Անմիջական ի՞նչ քայլեր պէտք է առնել»: Ստեղծուեցաւ շահազրդութիւն նրւթին շուրջ:

ԵՐԿՈՒ ԽՆԴԻԲ

Դկու. 11ին եւ 18ին եկեղեցւոյ մէջ խօսուածները Աւետարանի երկու լսա երեւոյթին տարօրինակ գաղափարներու շուրջ էին:

Բարեկամներու ձաշը

ա. Դկու. ԺԴ 12ի մէջ Տէրը կ'արդիլէ բարեկամները ճաշի կանչել: Եետոյ առակ մը կը պատմէ՝ ուր երբ ճաշի կանչուող բարեկամներ կը հրաժարին՝ դանոնք յանցաւոր կը հանէ:

Մենք անցուչոյ մեր բարեկամներն է միայն որ ճաշի կանչենք. իսկ աղքատներուն առ առաւելն ողորմութիւն մը կուտանք եւ այդչափով կը բաւականանանք, մեր խիզճը հանդարտեցնելու համար (անցուչոյ եթէ այդ խիզճը լսուած բանէն ունենանք):

Մեր Տիրոջ այս պատուէրը տառապէս գործադրողներ շատ եղած են. (մեր մէջ նշանաւոր օրինակ է Աշոտ Ռզորմած Բազրատունի թագաւորը): Բայց մեր Տէրը տառական դործադրութիւն չէ որ կը պահանջէ: (Մի՛ լուէք թէ քրիստոնեան իր գործին չեկած խօսքերը միշտ բարոյապէս կը մեկնէ: Այդ բանը չ'ըներ ան, մինչեւ որ քրիստոնէական սկզբունքներէն իսկ հանուած զօրաւոր պատճառներ չունենայ): Կը սորվեցնէ Քրիստոս՝ որ փոխարինութեան մը դիտակից կամ անդիտակից ակնկալութեամբ եղած ունէ զործ՝ զուրկ է իսկական արժէքէ: Բարեգործութիւն կատարող ունէ անձ՝ իր անձին ունէ ձեւով զօհացումը իրեն շարժառիթ սիրով չունենայ: Բարիքը պիտի ընէ՝ լոկ եւ զուտ բարիք ըլած ըլլալու սիրոյն: Եւ յետոյ՝ բարիքը պիտի ընէ անոր որ իրա պէս կարօտ է, ոչ թէ ուրեմն «բարեկամներու»՝ այլ «աղքատներու, խեղճերու, կաղերու, կոյրերու»:

Եետոյ՝ երբ խնդիրը հոգեւոր, ոչ ։ նիւթական բարեգործութեան մասին է, — ինչ որ աւելի յարդի է —

արդէն աշխարհով յղիացածները, մէր «բարեկամները», անոր յարդը չեն գիտեր: Հարստութիւնը («ազարակ»), Հինգ զդայարանքներու հաճոյքները («հինգ լուծս եղանց») եւ Հետախտութիւնը («կին ածի») անոնց հոգեկան ստամոքսը խանդարած՝ եւ աչքերուն վարագոյր քաշած կ'ըլլան: Հոգիի կերակուրը վայեկելու համար՝ նախ անհրաժեշտ է որ մարդ իր անօթի ըլլալը զգայ: Բայց ի՞նչքան հիւմանդներ կան՝ որ սնունդի պակասէն կը մեռնին, բայց այսուհանդերձ չես կրնար բան մը զնել տալ իրենց բերանը ։ կը յամառին անօթի մեռնիլ ։

Անկումին Պատասխանատուութիւնը

Բ. Դկու. ԺԴ 1 ի մէջ մէր Տէրը կ'ըսէ թէ անկարելի է որ զայթակղութիւնը (—անկումը) չզայ: Եւ յետոյ՝ կը զատապարտէ զայն՝ որ այդ զայթակղութեան գալուն պատճառ կ'ըլլայ: Բայց եթէ անկումը անխուսափելի է՝ ուրեմն անոր պատճառ եղողը ճակատագրին գերին է եւ պատասխանատու չէ. ինչո՞ւ ուրեմն «զայ» իրեն:

ՄԵՇ ինդիր, շա՛տ մեծ:

Արդ, իրողութիւն է որ Աստուած թէ՛ աշխարհը, ամէն բանով, եւ թէ մարդիկը թերի, տկար, անկատար ստեղծած է: Անոնք աստիճանաբար կ'ելլեն, կը մագլցին, դէպի գիտութիւն, բարութիւն, ներդաշնակութիւն, մէկ խօսքով՝ արժէքներու կատարը: Բայց ով որ վեր կը մաղլցի՝ անպատճառ, անխուսափելիորէն ոտքը ժայռերուն կը զարնէ, կ'իյնայ, կ'արիւնի: Այս անկումը սակայն այն ատեն միայն յանցանի չէ՝ այն ատեն միայն ներումի արժանի է (ԺԴ 4), եւ մինչեւ իսկ աստուածային տնօրինութիւն է, երբ կը պատահի ան վերելքի՝ պահուն, եւ վերելքի՝ համար եւ հակառակ մարդու կամքին: Իսկ երբ մարդ վեր չ'ելլեր, չի մագլցիր, կատարը չունի իրեն հաստատուն եւ բարձրագոյն նպատակ՝ այն ատեն չի կրնար լերան վրանդաւոր զառիթափներուն վրայ կենալ, եւ յիմար յիմար հոս հոն զարնուիլ. կ'իյնայ անշուշտ, կը գայթակղի, եւ դէպի վա՛ր: Ու այս պարագային յանցաւոր անկում է իրենը: Եւ որպէսպի աւելորդ ժամանակ չփատնէ՝ «լաւ է որ վզէն այ երկանաբար մը կախէ» եւ այնպէս դլուրի շիտակ գէպի ծով (Դկու. ԺԴ 2):

Ո՛չ թէ մեղք գործենք որ փորձառութիւն շահինք (շատ հասարակ մոլորութիւն մը), այլ եթէ փորձառութիւն շահելու, կատարելութեան ձկտելու ատեն պատահի որ մեղանչենք՝ գիտնանք թէ երբ ապաշխարհնք կը ներուի մեղի: Ու գիտնանք նաեւ՝ որ այլապէս չի՛ ներուիր:

ՀՅՅ. ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՄԵՐ ՎԻՃԱԿԻՆ ԱՆԴԻՆ

Պիտի ջանանք յառաջիկային Արեւմտնան Եւրոպացի մեր Եկեղեցիներուն կիամինին ալ տեղեկաւրիսինին իւ լուրքը տալ ամսէ ամիսն. անկէ եսոք՝ կաւզբնէ տալ նաև աւելի հեռուներուն մեր Եկեղեցիներուն հաղորդագրութիւններ. եւ յետոյ նաև լինդի. Եկեղեցւոյ կեանինի:

Անշուշտ ժիշ մը ժամանակի պիտի աւմինչ տուլաւին մինչեւ ոք այս տեղեկատուութիւննը կանոնաւորին մը: Այս անգամ կուտանք Մարսէլին հաղորդագրութիւն մը:

Մարսէլի Հյու Եկեղեցւոյն Առաջնորդական Տեղապահն Հզչ. Տ. Զգօն վրդ. Տէր - Յակոբեան հկո. 20 նյմ. 12 հովուական այցելութիւն մը կատարած է յիտուալիս, ուր մէր Եկեղեցւոյ հոգեւոր զործերուն հոգր յանձնուած է Մարսէլիոյ Առաջնորդութեան: Վարդապետը մնացած է ութ օր Միլանոյ, ուր պատարազած եւ քարոզած է, եւ բազմաթիւ այցելութիւններով անձնական յարաբերութեան մէջ գտնուած է ժողովուրդին հետ: Իր այցելութիւնները եղած են փոքր հաւաքոյթներ, Եկեղեցւոյ շուրջ հետաքրքրութիւն արթնցնելու ծառայող, եւ կրօնական ու աղգային զգացումներու արծարծման նպաստող:

Այցելած է նաև Վենետիկ, երկու օր անցընելով Ս. Ղաղար եւ Մուրատ - Բափայէլեան վարժարանին մէջ: Այցելած է տեղույն գերեզմանատունը, ուր այրի Տիկին Փոփոփի իր ամուսնոյն համար կառուցանեւ տուած դամբանական մատուռին մէջ հանգստեան աղօթք ըրած է: Գացած է այնուհետեւ ձենովա, ուր հինչն կը մնա: Հայ փողոցի մանունը, եւ անոր մէջ Ս. Բարթողիմէոսի հայ - ուղղափառ Եկեղեցին, որ լատինացած մէր երբեմնի դաղութիւն հետ միասին յաւետ կորսուած է մէկի համար: Եկեղեցին ներքին պատին վրայ ադրւցուած կը մնայ Հայերէն գրերով մարմարի վրաւ գտմանական արձանագրութիւն մը:

Իտալիայէ վերագարձին՝ նյմ. 27 - 28 երկու օր անցուցած է Տրակինեան, երկիցս քարոզած է կիրակի օրը: Այդակա կը դաշտուին 200 ուղղափառ հայեր: Կայ նաև յարմարցուած մատուռ մը, ուր մինչեւ վերջնը ու ատեն Մարսէլիայէն քահանայ մը կ'երթայ հոգեւոր պաշտօն կատարելու համար: Վարդապետը ժողովուրդի եռանդէն քաջալերուած՝ զիմում կատարած է զաղութիւն ամէնէն կրեւելի եւ գործունեայ անդամին՝ Եկեղեցասէր Պր. Հանեանին, որ ժամանուը վերակադրութիւն մելու եւ ամիսն անդամ մը ժողովուրդին հոգեւոր բաղ-

ԾԱԿ ՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Հոգեւոր Տեսչի փոխանորդ Հայր Սուրբը յնի: 14ին պիտի մեկնի Պելճիքա, իր հովուական առաջին այցելութիւնը տալու համար տեղույն հայ զաղութիւն, ուր պիտի կատարէ կրօնական պաշտօն եւ քարոզչութիւն:

**

Վերսուա - Ժընէվի Եկեղեցասիրաց Միութիւնը բարեկանան վափառքն ունեցած է Ս. Ծննդեան տօնին ասթիւ զաղութիւն համար իր կրօնական պարտականութիւնը կատարելու առիթ մը տալ, եւ խնդրած է Փարիզի հոգեւոր իշխանութենչն քահանայի մը հոն դրկրպահը: Այդ նպատակաւ Ժընէվ պիտի մեկնի Արժ. Տէր Լեւոն քհնյ. Ասլանեան յնի: 15ին:

**

Ծննդեան ձրագալոյցի երեկոյին պատարագէն առաջ զիրքերը փոքրիկ տղաք պիտի կարգան, ինչպէս արդէն ծանուցած էինք առաջ: Աստուծոյ խօսքը փոքրիկներու բերնէն տարբեր անուշութեամբ մը կը հնչէ:

**

Ստացուած են 1939ի օրացոյցներ՝ ըստ նոր Տոմմարի, Կ. Պոլսոյ Աղդ. Հիւանդանոցէն, ինչպէս նաև շատ սակաւաթիւ օրինակներ՝ Անթիլիաս տպուած՝ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանչն: Կը վաճառուին, Յ. Յ. Փր. ի Եկեղեցւոյ դուռը, կիր. առաւոտները, կամ Եկեղեցւոյ դիւնատան մէջ ամէն ատեն: Ամէն տուն պէտք է գնէ անոնցմէ մէկ հատ Եկեղեցական եւ աղջային կեանքին տօնիրուն եւ կարեւոր թուականներուն տեղեակ մնալու համար:

**

Զմրան ցուրտերուն բնտանիքներ կամ անհատներ կան՝ որոնք ի վիճակի չեն իրենք զիրենք պատսպա-

ձանքներուն գոհացում տալու համար հարկ եղած դոհութիւններն ընել յանձն առած է: Պր. Հանեանին պիտի աջակցին նաև զաղութիւնն ուրիշ Եկեղեցասէր պատուական աղջայիններ: «Գոբծը լաւ ձամբու մէջ է», կը գրէ Վարդապետը, որ ապա անցած է Թուլոն ուր պատարագած եւ քարոզած է:

րելու: Բոլոր անոնք որոնք զգեստեղչներ ունին՝ զորս իրենք ալ չեն զործածեր եւ որոնք սակայն զործածելի վիճակի մէջ են, բարի զործ մըրած կ'ըլլան եթէ զանոնք բերեն կամ զրկեն եւ յանձնեն եկեղեցւոյ մէջ Պր. Ա. Արտմեստիցի որպէսպիտ պահոնք յանձնէ Ազգասամանամի որ ունեցողներու եւ չունեցողներու միջնեւ փոխանցողի դերը սիրով կը կատարէ: Զգեստեղչն ըերողները իրենց բարեկործութիւնը աւելի եւս զարդարած եւ զայն կատարեալ րրած կ'ըլլան՝ եթէ մանր նորոգութիւնները ընել տալով բերեն կամ զրկեն զանոնք: «Մերկ էի եւ հաղուեցացիք զիս...» բառ Յիսուս անոնց՝ զորս իր երկնաւոր Տօննր պիտի ընդունէր:

**

Յունիվար ամսու ընթացքին՝ բացի Կթման երեկոյին եւ Ծննդեան Տօնի առաւօտեան պատարագներէն, նաև յնվ. 15ին, Անուանակոչութեան Տօնին յաջորդող էիր. օրը, Ա. պատարագի երգեցողութիւնը պիտի կատարուի ընկերակցութեամբ երգեհանունի: Քարոզին նիւթը պիտի ըլլայ «Քրիստոսի Անունը»:

Յ Ո Ւ Ն Վ Ա Ր Ի Ն

80ՆԵՐ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՆԵՐ

- Յնվ. 1. կիր. Կաղանդ, Տարեկուտ 1939 թ. Քրիստոնի: Ընթ. Եսյ. ԾԱ. 15 – ԾԲ 3: Եբր. ԺԳ 18 – 25: Ակս. ԻԲ 24-30:
5. Եշ. Ճրագալոյց Ծննդեան:
- Ընթ. Տաս. Բ 11 – 15: Մտք. Բ 1 – 12:
6. ուրբար. Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան Տեան մերոյ Յիսուսի Քրիստոնի:
- Ընթ. Տաս. Բ 11 – 15: Մտք. Ա 18 – 25:
7. շք. Յիշատակ Մեռելոց:
- Ընթ. Գրծ. Զ 8 – Ը 2: Յվի. ԺԲ 24 – 26:
13. ուր. Տօն Անուանակոչութեան Տեան մերոյ ՑԱ. Ք. Քս. ի:
- Ընթ. Կպս. Բ 8 – 15: Ակս. 21 – 22:
14. շք. Ծննւնդ Ս. Յովհաննու Կարապետի:
- Ընթ. Ասկ. Ը 4-11: Եսյ. Խ 3-5: Գրծ. ԺԳ 25-33: Ակս. Ա 57-80:
- 24 Եշ. Վահանայ Գողքնացւոյն. Եւզիմեայ Կուսին. Հնթ. Առկ. Է 1-7: Եզկ. ԺԲ 17-19: ՀԱ. Պ. Ժ 12-27: Ակս. Թ 23-27:
28. շք. Արքոյն Գրիգորի Աստուածաբանի: Ծնթ. Առկ. Ը 33-36: Ամս. Ե 10-14: Գրծ. Ժ 25-32: Յվի. Ժ 11-16:

«ՈՐԴԻ ՄԸ ՊիՏԻ ԾՆԻ, ԵԽ ՊիՏԻ ԿՈՉԵՍ ԱՆՈՐ Ա-ՆՌԻՆԸ ՅԻՍՈՒԱ (=ՓԲԿԻԶ) ՎԱՍՆՉԻ ԱՆ ՊիՏԻ ՓԲԿԻ ի՛՛ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ ԻՐԵՆՑ ՄԵԼՔԵՐԻՆ»: ՄՏԹ. Ա 21:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ՊԱՇԱՄԱՆՑ

Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

ՅՆՎ. 5, ԵՇ. ՃՐԱԳԱԼՈՅՑ ԾՆՆԴԵԱՆ	9.00ին
Առաւուեան ժամ. կը սկսի	15.30ին
Երեկոյեան Ճրագալոյցի ժամ. կը սկսի	17.00ին
(Երգեցողութիւն՝ ընկերակցութեամբ երգեհանունի)	
ՅՆՎ. 6, ՏՕՆ ԾՆՆԴԵԱՆ ԵԽ ԱՍՏՈՒԵՆԱՅԱՑՑՆԻ:	
Առաւուեան ժամ. կը սկսի	7.30ին
Ս. Պատարագ կը սկսի	10.00ին
(Երգեցողութիւն՝ ընկերակցութեամբ երգեհանունի)	
Քարոզ կը սկսի	11.00ին
ՅՆՎ. 7. ՄԵՌԵԼՈՅՑ	
Առաւուեան ժամ. կը սկսի	8.45ին
Ս. Պատարագ կը սկսի	10.00ին
Քարոզ կը սկսի	11.00ին

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐ

Գիշերային եւ առաւօտեան ժամ. կը սկսի	8.15ին
Սուրբ Պատարագ	» 10.00ին
Քարոզ	» 11.00ին

ՃԱԲԱԹ ՕՐԵՐ

Առաւուեան եւ Ճաշու ժամ.	» 9.15ին
Երեկոյեան կիրականութիւն ժամ եւ	»
Հոգեհանգիստ	» 16.00ին

ԼՈՒՐ ՕՐԵՐ

Առաւուեան ժամ.	» 9.15ին
Երեկոյեան ժամ.	» 17.00ին

Դ Ե Կ Տ Ե Մ Բ Ե Բ Ի Ն

ՄԿՐՏԵԱԼՔ

1. Տ. Եւ Տ. Յ. Սակեպինեանի գաւակը Յակոբ:	
2. » Լ. Խաչիկեանի գաւակը Կարապետ:	
3. » Յ. Թանահեանի գաւակը Մկրտիչ:	
64. » Ն. Մատթէոսեանի գաւակը Աստինէ:	
65. » Թ. Մատթէոսեանի գաւակը Սեդա:	
6. » Յ. Ժամկոչեանի գաւակը Լեւոն:	
7. » Օ. Երիմօլուի (Երեմեան) գաւակը Անահիտ ՊԱՍԿԵԱԼՔ	
1.Պ. Ա. Գօգաշեան ընդ Այրի Տիկ. Աստինէ Խզնւանի:	

2. Պ. Յ. Խաչատրյան ընդ Օր. Շ. Թէրզեամի:
3. Պ. Ս. Մանուկյան ընդ Օր. Ա. Տէրօֆ (Եագուպէսնի) ի
4. Պ. Ն. Գալաքնեան ընդ Օր. Ռ. Քիպրիքնեանի:
5. Պ. Յ. Ա. Արեւեան ընդ Այրի Տիկ. Ե. Անհմեռնի:
6. Պ. Ս. Միքայէլեան ընդ Օր. Հ. Սիրմէնեանի:

ՆՆՉԵՑԵԱԼՔ

1. Օր. Է. Կոռիկեան, 24 տրկ. Աստա-Փագարցի, 11ին:
2. Մ. Ալբումեան, 50 տրկ. Նազիլիցի (Այտըն) 9ին
Աբուվիլի Վարագայ Մ. Խաչ Եկեղեցին:
3. Այրի տէն. Ա. Ֆընտրգեան ծն. Շալինան, 53 տրկ.
Կ. Պոլսեցի, 11ին:
4. Օր. Է. Գումբուեան, 36 տրկ. Պրուսացի, 12ին:
5. Խ. Շիրխանեան, 36 տրկ. Կարմեցի, 14ին:
6. Հ. Ալեանագ, 58 տրկ. Կ. Պոլսեցի, 14ին:
7. Տիկ. Զ. Հանընեան ծն. Բագրինեան, 44 տրկ.
Կեսարացի, 15ին:
8. Ե. Մելիքեան, 68 տրկ. Կ. Պոլսեցի, 19ին:
9. Տիկ. Ե. Յովհաննէսեան ծն. Աբրահամեան
52 տրկ. Թէրանցի, 20ին:
10. Այրի Տիկ. Ն. Բէիզեան ծն. Խերսկեան, 73 տրկ.
Կ. Պոլսեցի, 20ին:
11. Այրի Տիկ. Մ. Տալիամեան ծն. Զինեան 58 տրկ.
Սամսոնցի, 23ին:
12. Օր. Թ. Մուրատեան, 31 տրկ. Մաղթսացի, 24ին:
13. Գ. Խապէմշեան (Խապէֆի), 39 տրկ. Բալէրմոցի
(Խոալիա), 25ին:
14. Լ. Քեարիսեան, 75 տրկ. Կ. Պոլսեցի, 26ին:
15. Տիկ. Վ. Թիրեաքեան, 31 տրկ. Պիթլիսցի, 28ին:
16. Այրի Տիկ. Հոփիսիմէ Խըշիրեան, 85 տրկ. Պար-
տիզակցի, 31ին:

ՀՈՒԵՀԱՆԴԻՍՏ

- Մասնաւոր Պատարագ – Հոգեհանգիստ Պ. Ղուկասովի
Եշ. օր, դեկտ. 22ին:
1. Այրի Տիկ. Ա. Խայրեանի:
  2. Ս. Սիմեոնեանի:
  3. Յ. Մահմուտեանի:
  4. Ռ. Մէրզիֆունեանի:

5. Յ. Պադալի:

6. Տիկ. Ե. Յովհաննէսեանի, Վ. Յովհաննէսեանի եւ
Վ. Մատքէոսեանի:
7. Տիկ. Ա. Շիրինեանի եւ Տիկ. Զ. Գալաքնոցեանի:

ԸՆԿԱԼԱԳԻՐ

**Շնորհակալութեամբ ստացած հնգ հետեւալ նուի-
րաստութիւնները «Մեր ՏՈՒՆԸ»ին ծախքերուն համար:**
Տր. Վ. Ավ. 200 ֆր: Տկն. Սրգ. 100 ֆր:
Դկտ. Պ. Փ. 50 ֆր: Դկտ. Տգ. Եդ. 50 »
Տկն. Վ. Ավ. 50 ֆր: Տր. Վ. Ա. Ան. 50 »
Տր. Մատ. 40 ֆր: Տր. Ար. Պր. 30 »
Տր. Կ. Պ. 30 ֆր: Տկն. Խ. Փփ. 30 »

20ական ֆրանք՝ Տիկնայք Զր. Պհ.: Դւք.: Եւ. Պն. Սրե.: Մր. Պլ.: Տիարք՝ Աս. Հր.: Սմ. Գր.: Սր. Նկ. Տիկ. Գո. Բր.: Գո. Պհ.: Դւք.: Սր. Տդ. Նշ. Տվ. Կր. Գր.:

**Աղնիւ Տիկին մր, որ անունը չէ սուսած, 100 Փրանք
կը նուիրէ Հ. Պ. Կ. Խաչին, Ծննդեան Տօնին առթիւ-
աղքատ հիւանդներու բաժնուելու համար:**

«ՄԵՐ ՏՈՒՆԸ»Ի Թ. 2Ը ԶԱՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

**Զենք զիտեր ի՞նչ պատճառաւ մեր թէրթին թիւ 2ր
շատ մր հասցէններէ չէ ստացուած, հակառակ որ հասցէ-
նները գրուած կապոցները յանձնած էինք, թղթսուարի
ծախքին դումարով միասին, առաքման համար, յատուկ
անձի մը:**

**Անոնք որ կ'ուզեն ստանալ զայն՝ կր խնդրենք որ
մեզի իմացնեն, որպէսզի ջահանք զրկել իրենց՝ մնացած
օրինակներէն:**

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

**Այս թէրթը ինքնին ձրի է, եւ ո՛վ որ կը վակարի
կարգալ զայն՝ կրնայ զիմել եւստանալ: Անոր ծախ-
քերը կը հոգացուին՝ զայն գնահատողներու ուեւ չա-
փով աջակցութեամբը:**

C / CHEQUE POSTAL 2338-22 PARIS -